

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณี (Case study) เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของเด็กนักเรียนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน รูปแบบของการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในนักเรียน และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดพิจิตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษา ได้สรุปผลการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
3. วิธีดำเนินการศึกษา
4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
5. อภิปรายผล
6. ผลการศึกษารายกรณี
7. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของเด็กนักเรียนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษารูปแบบของการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในนักเรียนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดพิจิตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการรับแจ้งเหตุ ช่วงเดือน มิถุนายน 2550 ถึง 31 มกราคม 2551 คณะผู้ศึกษาเลือกแบบเฉพาะเจาะจงไว้เป็นกรณีศึกษา โดยใช้ความร่วมมือในกระบวนการเก็บข้อมูลและโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการช่วยเหลือในระยะสั้น เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกซึ่งคัดเลือกได้ จำนวน 5 กรณี

วิธีดำเนินการศึกษา

ดำเนินการศึกษา โดยการคัดเลือกนักเรียนที่ถูกทารุณกรรม เพื่อให้เป็นตัวอย่างในการศึกษารายกรณี (Case study) คณะผู้ศึกษาเลือกแบบเฉพาะเจาะจงไว้เป็นกรณีศึกษา โดยใช้ความร่วมมือในกระบวนการเก็บข้อมูลและโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการช่วยเหลือในระยะสั้น เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยจัดช่วงเวลาวิจัยตั้งแต่ เดือนมิถุนายน 2550 ถึง 31 มกราคม 2551 คัดเลือกจากนักเรียนในเขตจังหวัดพิจิตร ได้จำนวน 5 กรณี เป็นการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ถูกทารุณกรรมแบบบูรณาการ โดยดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษารายกรณี (Case study)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณี (Case study) ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา จากรายงานการศึกษารายกรณี

รายงานการศึกษารายกรณี

ผู้ศึกษาได้เขียนรายงานกรณีศึกษา ตามขั้นตอนของการศึกษารายกรณี สรุปได้ ดังนี้

กรณีที่ 1. เด็กหญิงสอง เป็นเด็กถูกทารุณกรรมทางร่างกาย มีรอยฟกช้ำทั่วร่างกาย สามารถสังเกตเห็นได้ และบางครั้งเกิดบาดแผล เช่น ศีรษะแตก สาเหตุจากการกระทำของบิดา เนื่องจากเด็กพักอาศัยอยู่กับบิดาเพียงสองคน ซึ่งเด็กมาพักอาศัยกับบิดาเมื่อตอนอายุ 12 ปีก่อนหน้านั้นบิดา มารดา แยกทางกัน เด็กจึงอยู่ในการอุปการะดูแลของตา ยาย มาโดยตลอด หลังจกมารดาเด็กเสียชีวิต บิดาจึงมาขอรับเด็กกลับไปดูแล โดยบิดาได้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ไม่แน่นอน สภาพที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้ยกใต้ถุนสูง หลังคา และฝาบ้าน มีลักษณะเป็นสังกะสี สภาพทรุดโทรม ความสัมพันธ์ในครอบครัวห่างเหิน ในด้านการให้ความช่วยเหลือดำเนินการโดยให้การรักษาเยียวยาด้วร่างกาย และจิตใจ ให้การคุ้มครองความปลอดภัยกับเด็ก โดยแยกเด็กออกจากครอบครัว และเข้ารับการคุ้มครองที่สถานแรกรับที่บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้งติดตามผลทางคดีตามกระบวนการยุติธรรม

กรณีที่ 2. เด็กหญิงหนึ่ง เป็นเด็กถูกทารุณกรรมทางเพศจากบุคคลในครอบครัว มีร่องรอยของการถูกกระทำทางเพศ บริเวณแคมนอกอวัยวะเพศมีรอยช้ำ บวมแดง มีร่องรอยการฉีกขาดใหม่ และพบเยื่อพรหมจารีฉีกขาด ซึ่งเป็นร่องรอยการผ่านของแข็งไม่มีคมผ่านช่องคลอด สาเหตุจากการกระทำของบิดา และปู่เลี้ยง สภาพความเป็นอยู่มีสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 คน ได้แก่ ปู่เลี้ยง ยา บิดา และเด็ก ลักษณะบ้านเป็นไม้ชั้นเดียวยกใต้ถุนสูง หลังคามุงด้วย

หญ้าแฝก พื้นบ้านเป็นไม้กระดาน ไม่มีประตูบ้าน สภาพทรุดโทรม ภายในบ้านโล่งไม่กั้นห้อง ในเวลากลางคืนจะกางมุ้งนอนบริเวณใกล้เคียงกัน เด็กจะนอนมุ้งเดียวกันกับย่า และย่าของเด็ก มีลักษณะพิการตาบอดทั้งสองข้าง ความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับย่า แต่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับบิดาและปู่เลี้ยง ในด้านการให้ความช่วยเหลือดำเนินการโดยให้การ รักษาเยียวยาด้วร่างกาย และจิตใจ ให้การคุ้มครองความปลอดภัยกับเด็ก โดยแยกเด็กออกจาก ครอบครัว และเข้ารับการคุ้มครองที่สถานแรกรับที่บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้งติดตามผลทางคดีตามกระบวนการยุติธรรม

กรณีที่ 3. นางสาวจี เป็นเด็กถูกทารุณกรรมทางเพศจากบุคคลภายนอกครอบครัว พบว่า เด็กมีการตั้งครรภ์ได้ 4 เดือนเศษ สาเหตุจากการถูกบุคคลภายนอกครอบครัว (คนรู้จัก) ช่มชู้จนตั้งครรภ์ สภาพความเป็นอยู่มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3 คน ได้แก่ เด็ก พี่สาว และนางจำปา (คนรู้จักที่ได้อุปการะดูแลเด็ก และพี่สาว) หลังจากที่บิดามารดาของเด็กเสียชีวิต ลักษณะเด็ก มีความบกพร่องทางสติปัญญา ความคิด ความอ่านเท่ากับเด็กอายุ 7 ปี และเป็น เด็กที่มีอารมณ์แปรปรวน ลักษณะที่พักเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวยกใต้ถุนสูงประมาณ 1 เมตร ฝาบ้าน ใช้สังกะสีตีเปาะ หลังคามุงสังกะสี ภายในบ้านโล่งไม่กั้นห้องแต่อย่างใด ความสัมพันธ์ ในครอบครัวมีความรักใคร่ ผูกพันกันดี ในด้านการให้ความช่วยเหลือดำเนินการโดยให้การ รักษาเยียวยาด้วร่างกาย มีการฝากครรภ์ ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัว และดูแลสภาพจิตใจ ให้การ คุ้มครองความปลอดภัยกับเด็ก โดยส่งตัวเด็กเข้ารับการคุ้มครองที่สถานคุ้มครองและพัฒนา อาชีพบ้านสองแคว จังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งติดตามผลทางคดีตามกระบวนการยุติธรรม

กรณีที่ 4. นางสาวสาม เป็นเด็กที่ถูกทารุณกรรมทางเพศจากบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นบิดาโดยสืบสันดานเป็นผู้กระทำ สภาพความเป็นอยู่มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3 คน ได้แก่ บิดา มารดา และเด็ก ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ยกใต้ถุนสูง หลังคามุง สังกะสี ภายในบ้านกั้นห้อง 2 ห้องนอน 1 ห้องโถง มีห้องน้ำอยู่ใต้ถุนบ้าน ในเวลากลางคืน นางสาวสามจะนอนกับมารดา บิดาจะนอนเพียงลำพังอีกห้องแยกกัน ความสัมพันธ์ของสมาชิก ในครอบครัวห่างเหินกัน ในด้านการให้ความช่วยเหลือดำเนินการโดยประสานงานกับแพทย์ เพื่อ บำบัดรักษาทางด้านร่างกาย และประสานนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้คำปรึกษา บำบัดรักษาสภาพจิตใจ ดำเนินคดีกับบิดาตามกฎหมายและติดตามผลทางคดี ส่วนเด็กสามารถ ที่จะกลับไปอยู่กับครอบครัวได้

กรณีที่ 5. เด็กหญิงจอย เป็นเด็กที่ถูกทารุณกรรมทางเพศจากบุคคลภายใน และ ภายนอกครอบครัว ซึ่งผู้กระทำเป็นบิดาเลี้ยง และผู้กระทำเป็นนักเรียนในโรงเรียนเดียวกันกับเด็ก

สภาพความเป็นอยู่มีสมาชิกในครอบครัว จำนวน 6 คน ได้แก่ ตา ยาย ปิตาเลียง มารดา ตัวเด็ก และน้องสาว ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านปูนชั้นเดียว ภายในโล่งไม่มีการกั้นห้องแต่อย่างใด ในเวลากลางคืนจะกางมุ้ง 2 หลัง มีมุ้งของตากับยาย และมุ้งของปิตาเลียงกับมารดา โดยเด็กหญิงจอย จะนอนมุ้งเดียวกันกับตา ยาย ความสัมพันธ์ในครอบครัวห่างเหินกัน ในด้านการให้ความช่วยเหลือดำเนินการโดยให้การรักษาเยียวยาด้านร่างกาย และจิตใจ ให้การคุ้มครองความปลอดภัยกับเด็ก โดยแยกเด็กออกจากครอบครัว และส่งตัวเด็กเข้ารับการคุ้มครองที่สถานแรกรับที่บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้งติดตามผลทางคดีตามกระบวนการยุติธรรม

สรุปผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพความเป็นอยู่ของเด็กนักเรียนที่ถูกทารุณกรรมในจังหวัดพิจิตร

สภาพความเป็นอยู่ของกรณีศึกษา มีความคล้ายคลึงกัน คือ ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ไม่แน่นอน มีหนี้ในส่วนที่ต้องใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สภาพที่อยู่อาศัยคับแคบ นอนรวมกันในห้องโถงใหญ่ สำหรับความสัมพันธ์ในครอบครัวส่วนใหญ่จะไม่มี ความผูกพันกัน ให้ความสำคัญกับเด็กน้อย ผู้ปกครองได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ไม่มีความรู้ความสนใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

2. รูปแบบการทารุณกรรมที่กรณีศึกษาได้รับ

พบว่า เป็นการทารุณกรรมทางเพศ โดยการข่มขืน จำนวน 4 ใน 5 กรณี และมีจำนวน 3 กรณีที่ถูกบุคคลในครอบครัวเป็นผู้กระทำ คือ ปิตาโดยสืบสันดาน จำนวน 2 กรณี ปิตาเลียง จำนวน 1 กรณี ซึ่งการกระทำโดยบุคคลในครอบครัว ได้ข่มขืนในช่วงเวลากลางคืนที่ทุกคนในครอบครัวนอนรวมกัน กรณีถูกบุคคลภายนอกครอบครัวข่มขืน ผู้กระทำเป็นคนรู้จักคุ้นเคย อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน หลอกล่อให้ออกไปห้างนาซึ่งเป็นที่ลับตาคน และใช้เป็นที่ข่มขืน กรณีศึกษาถูกกระทำมาเป็นระยะเวลา นานกว่าปี เพราะไม่กล้าขอความช่วยเหลือจากคนอื่น เนื่องจากถูกข่มขู่ว่าจะฆ่า

ในลักษณะการล่วงละเมิดทางเพศทั้ง 4 กรณี ผู้กระทำมีสติสัมปชัญญะ จำนวน 2 กรณี และไม่มีสติสัมปชัญญะจากการเมาสุรา จำนวน 2 กรณี และทั้ง 4 กรณี ครูเป็นผู้สังเกตพบจากพฤติกรรมเหม่อลอย แยกตัว หวาดกลัว หลบหน้า ของกรณีศึกษา ครูจึงศึกษาข้อมูลทั้งจากกรณีศึกษาและเพื่อน จนกรณีศึกษาไว้วางใจให้ข้อมูลการถูกทารุณกรรมทางเพศ ครู

จึงเป็นผู้พาไปแจ้งเหตุที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

กรณีศึกษา 1 ใน 5 กรณี ถูกทารุณกรรมทางร่างกาย คือ ถูกทุบตีด้วยมือและเท้าจนไม้จากบิดาโดยสับสันดาน จนมีรอยฟกช้ำทั่วร่างกาย สามารถสังเกตเห็นได้ และบางครั้งเกิดบาดแผล เช่น ศีรษะแตก เด็กถูกกระทำเนื่องจากบิดาเป็นคนอารมณ์ฉุนเฉียวง่าย โมโหง่ายและไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เมื่อกรณีศึกษาเข้าใจและไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง กรณีศึกษาขอความช่วยเหลือจากตากับยายที่อยู่ต่างจังหวัด จึงได้พาเด็กไปแจ้งความที่สถานีตำรวจภูธรบึงนาราง และเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลโพทะเล จากนั้นทางศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือเด็กและสตรีในภาวะวิกฤต หรือศูนย์พึ่งได้ (OSCC) ของโรงพยาบาลจึงแจ้งเหตุไปที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

3. ประสิทธิภาพของการช่วยเหลือกรณีศึกษา

ประสิทธิผลของการช่วยเหลือกรณีศึกษา ทั้ง 5 กรณี ได้รับการช่วยเหลือจนอยู่ในวิสัยที่จะฟื้นการทารุณกรรมได้ โดยได้รับการตรวจสภาพร่างกายและได้รับการรักษาทางการแพทย์ จนหายเป็นปรกติดี การช่วยเหลือทางสภาพจิตยังอยู่ในกระบวนการเยียวยารักษาของจิตแพทย์และนักจิตวิทยา สำหรับกรณีศึกษาที่ตั้งครรภ์ 1 กรณี ได้ส่งไปรับการช่วยเหลือจากสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านสองแควจังหวัดพิษณุโลก ส่วนอีก 3 กรณี ส่งไปรับการช่วยเหลือจากบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์ มีการจัดหาที่พักใหม่ให้กรณีศึกษาทั้ง 4 ราย ยกเว้นกรณีที่ถูกทารุณกรรมทางเพศโดยบุคคลในครอบครัวยังคงอาศัยอยู่กับครอบครัว กรณีศึกษาทั้ง 5 กรณีอยู่ระหว่างการดำเนินการทางกฎหมายในชั้นศาล

อภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 5 กรณี ถูกทารุณกรรมจากบุคคลในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมของเด็กเองที่เอื้อต่อการถูกกระทำ รวมทั้งผู้ใกล้ชิดเด็ก ทำให้เด็กไม่ทันที่จะได้ระมัดระวังตัว ไม่มีทักษะในการป้องกันตนเอง อีกทั้งไม่คาดคิดว่าบุคคลที่อยู่ในครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิดจะคิดกระทำการทารุณกรรมกับเด็กได้ ซึ่งผลการศึกษามีความสอดคล้องกับการศึกษาของ สายันตร์ แสงวณิช (2545, หน้า 97-103) ศึกษาเรื่องคดีการทารุณกรรมเด็กในเชียงใหม่ และการหารูปแบบแก้ไขและจัดการทางกฎหมาย โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการป้องกัน และปราบปรามในเรื่องการทำทารุณกรรมเด็ก ซึ่งได้แก่จิตแพทย์ ตำรวจ ประชาสงเคราะห์ ผู้พิพากษาคดีเด็กและเยาวชน ผู้พิพากษาสมทบ

ผู้รักษาศีลธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 12 ท่าน พบว่าการทำทารุณกรรมเด็กทั้งด้านร่างกาย และทางเพศมีอยู่ทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากญาติพี่น้องและคนรู้จัก และเกิดขึ้นในกลุ่มประชากรที่ยากจน แนวทางการป้องกันนั้น ต้องให้ความรู้แก่บิดามารดา และเด็ก ให้รู้ถึงข้อเสีย และอันตรายที่จะเกิดขึ้น สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อมีผู้กระทำผิดควรจะต้องลงโทษอย่างรุนแรง ส่วนกฎหมายที่มีอยู่ในขณะนี้ส่วนใหญ่ดีอยู่แล้ว แต่ควรมีการนำไปบังคับใช้อย่างจริงจัง และควรหามาตรการในการป้องกันและแก้ไขจากสาเหตุอย่างแท้จริง การหามาตรการป้องกันน่าจะดีกว่าการแก้ไข

ทั้งนี้ เนื่องจากคนใกล้ชิดมีโอกาสอยู่ตามลำพังกับเด็กเสมอ รวมทั้งมีอำนาจที่จะบังคับ เพราะเป็นบิดา และเป็นผู้หารายได้เลี้ยงครอบครัวสอดคล้องกับการศึกษา ในสหรัฐอเมริกา ที่พบว่า มีจำนวนของเด็กที่ถูกทารุณกรรมและถูกละเลยประมาณ 200,000 ราย ถึง 400,000 รายต่อปี ซึ่งในจำนวนนี้ได้เสียชีวิตถึง 2,000 ราย ถึง 4,000 รายต่อปี โดยพบว่า ผู้ที่ทำทารุณกรรมเด็กส่วนใหญ่เป็นบิดามารดา ผู้เลี้ยงดูเด็กหรือญาติพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน และพบว่าผู้หญิงในสหรัฐอเมริการ้อยละ 18 ถึง ร้อยละ 25 เคยมีประวัติถูกทารุณกรรมทางเพศ จากผู้ชายในครอบครัวเดียวกัน (Hoff, 1984, p. 231) ซึ่งการทารุณกรรมเด็กในแต่ละด้านนั้น พบว่าเป็นการทารุณกรรมทางวาจา (verbal abuse) ร้อยละ 77 การทารุณกรรมทางร่างกาย (physical violence) ร้อยละ 53 การทารุณกรรมทางอารมณ์ (emotional abuse) ร้อยละ 43 การละเลยทางอารมณ์ (emotional neglects) ร้อยละ 28 การละเลยทางร่างกาย (physical neglects) ร้อยละ 7 และการทารุณกรรมทางเพศ (sexual abuse) ร้อยละ 4 (Leff, 1991, p. 490)

ประสิทธิผลของการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ถูกทารุณกรรมในจังหวัดพิจิตร ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีการดำเนินการช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยทีมสหวิชาชีพ โดยการช่วยเหลือจะเริ่มจากการได้รับแจ้งเหตุ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนการช่วยเหลือ การดำเนินการช่วยเหลือ การติดตามและรายงานผล และจะมีการประชุมหารือร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและประเมินแนวทางการดำเนินการตัดสินใจร่วมกัน ระหว่างทีมสหวิชาชีพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็ก โดยเด็กทั้งหมดที่ถูกทารุณกรรมได้รับการช่วยเหลือทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ มีการจัดหาที่พักอาศัยที่ปลอดภัย เพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพ และได้มีการดำเนินการตามกฎหมายกับผู้กระทำผิด จนมั่นใจได้ว่าเด็กสามารถปรับตัวได้ และสามารถดำเนินชีวิตสังคมได้อย่างมีความสุข

จากกรณีศึกษา 4 ใน 5 กรณี พบว่า ครู เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็ก และสังเกตเห็นถึงพฤติกรรมเหม่อลอย แยกตัว หวาดกลัว หลบหน้า ครูจึงศึกษาข้อมูลทั้งจากเด็กและเพื่อนของเด็ก จนเด็กไว้วางใจให้ข้อมูลกับครู ซึ่งนำมาสู่กระบวนการของการให้ความช่วยเหลือเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ต่อไป ฉะนั้น ครูทุกคนควรที่จะมีความรู้ มีเทคนิคในการสังเกตเด็กนักเรียน และมีความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนับสนุน หรือให้การช่วยเหลือเด็กอย่างตรงจุด เหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็กนั้นๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 แนวทางการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองเด็กต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติ และระดับนโยบาย ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติต่อเด็กโดยไม่เป็นธรรม โดยทุกคนในสังคมต้องมีส่วนร่วม จึงจะทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถมีสภาพบังคับ และคุ้มครองดูแลกลุ่มเป้าหมายได้มีประสิทธิภาพ

1.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้หน่วยงานที่ดำเนินงานในด้านเด็กในจังหวัด และประชาชนได้รับทราบโดยทั่วถึง

1.3 สร้างเครือข่ายการทำงาน เพื่อสงเคราะห์และคุ้มครองเด็กให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัด

1.4 จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ให้กับครู และพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 24 เพื่อให้การดูแลและคุ้มครองเด็กในพื้นที่ รวมทั้งการปฏิบัติงานมีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจัดเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทศนคติ จากการทำงาน โดยวิเคราะห์จากสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น นำมาคิดหาวิธีป้องกัน ไม่ให้เกิดปัญหาเดิมซ้ำอีก และพร้อมที่จะป้องกันปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้นด้วย รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แก่ประชาชน ในจังหวัดเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายในการช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่ และเป็นการป้องปรามผู้ที่จะกระทำความผิดอีกทาง

1.5 ทีมสหวิชาชีพ มีหน้าที่ต้องรายงาน เมื่อพบว่ามีเด็กถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วยจากการเลี้ยงดูโดยมิชอบ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล ตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

1.6 ผู้บริหารระดับสูงของแต่ละกระทรวง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการ

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ควรให้ความสำคัญ และจริงจังตามแนวทางที่กำหนดไว้ และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดในแต่ละชุด ต้องรายงานผลการติดตามการดำเนินการช่วยเหลือเด็กในแต่ละประเภท กับคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ทราบเป็นระยะ ๆ รวมทั้ง คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดควรนำข้อมูลที่ได้รับ จากคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด มากำหนดเป็นแผน นโยบาย แผนงานมาตรการในการจัดระบบการ คุ้มครองเด็กในระดับจังหวัด รวมถึงการเฝ้าระวังป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหาเด็กที่ถูกทารุณกรรมในภาพกว้างทั้งจังหวัด ว่าปัญหามีระดับใด การช่วยเหลือเป็นอย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาและติดตามผลการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมในระยะยาวว่ามีปัญหาในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างไรหรือไม่